

Ladislav
Klíma

**UTRPENÍ KNÍŽETE
STERNENHOCHA**

groteskní romaneto

**UTRPENÍ KNÍŽETE
STERNENHOCHA**

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Cover © Adéla Korbelařová, 2021
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2021

ISBN 978-80-277-4581-4 (pdf)

Ladislav
Klíma

**UTRPENÍ KNÍŽETE
STERNENHOCHA**

groteskní romaneto

$\frac{1}{4}$
00

Předmluva

Z pozůstalosti knížete Sternenhocha, jednoho z předních velmožů říše německé na počátku tohoto století, jenž dozajista byl by se stal nástupcem Bismarckovým v úřadě kancléřském, kdyby Osud nebyl vrhl na jeho cestu mohutnou osobu Helgy-Démony, dostal se nám do rukou kus jeho deníku. Neváháme s jeho uveřejněním, neboť historie, o níž jedná, je ze všech nám známých jednou z nejpříšernějších a zároveň nejkomičtějších.

Události do devatenáctého srpna 1912 podáváme jen v nejhlavnějších rysech, jako stručné vyprávění, – ne ve formě deníku: jsou jen prologem k vlastnímu ději. Ale i jinak dovolili jsme si čtené licence. Hlavně jsme svého reka poněkud zintelektualizovali. Bylo to nutné. Jeho Jasnost byla s perem dosti na štíru... A vůbec, chce-li si čtenář učinit pojem, jaký kníže byl a jak asi vypadá originál jeho rukopisu, ať si přečte str. 119, 120 a 143; náš hrdina nebyl o chlup lepší než jeho bratr generál. Poněvadž však i nejmenší prohřešení proti empirické skutečnosti vleče za sebou nutně nová a nová další, rozhodli jsme se směle, *ale jen co se týče inteligence knížete*, postupovat zcela laxně a instinktivně, pohrávavě a bláznovsky, libovolně a grandiózně. A jsme přesvědčeni, že tím jádro věci nejen neutrpí, ale získá. Co záleží na několika kotrmelcích, paradoxech, chybách, nesmyslech? Svět sám je kotrmelec a paradox

a chyba a nesmysl. Strach před klopýtnutími u autora je totéž jako obava toho, kdo padl jak dlouhý tak široký do žumpy, aby se nepoprášil.

A teď předkládáme, bez dalších zbytečných omluv, čtenáři následující amalgám, přesvědčení, že, jak praví Goethe o Wertherovi, „duchu našeho hrdiny svůj obdiv, osudu jeho své slzy neodepře“.

I.

Poprvé uzřel jsem Helgu na jistém plese; mně bylo třiatřicet, jí sedmnáct let. První můj dojem byl, že je to děvče přímo ošklivé. Vyčouhlá postava, tenká, že jsi se jí lekl; tvář hanebně bledá, skoro bílá, prahubená; židovský nos, všechny tahy, ač jinak ne nejhorší, tak nějak zvadlé, ospalé, uspávající; vypadala jako mrtvola, mechanismem nějakým pohybovaná, – a stejně jako tvář, byly i její pohyby strašně líné a chcípavé. Oči měla pořád sklopené jako pětileté nejstydlivější děvčátko. Ještě nejlepší na ní byly mohutné, jako saze černé vlasy... Bylo mně direktně špatně, když jsem se ponejprv pohledem o ni otřel; a když mi hrabě M., diletující v malířství, řekl: „Ta slečna má nanejvýš interesantní, klasicky krásnou tvář;“ – nemohl jsem se zdržet chechtotu. Vůbec nevím, jak to, že všichni tihle výtvarníci a lidé „vybroušeného vkusu“ žádný vkus nemají, – patrně si jej brousili tak dlouho, až z něho nic nezbylo; co se mně líbí, jim se zrovna nelíbí, a co se mně nelíbí, jim jako naschvál se líbí. Tak třeba já nevyměnil bych tvář žádné buclaté Berlíňáčky za hlavy všech řeckých kamenných bohyň, a skoro každý voják od infanterie je pro mne hezčí než takový nosatý, podivný Schiller a Goethe, o jejichž kráse a ušlechtilosti se tolik žvaní.

Ale přesto, věříte? Musil jsem se pořád a pořád po ní dívat... A když jednou, tančíc těsně vedle mne, pozdvihla náhodou

zraky, na mě přitom ani nehledíc, jako by do mne vpálila plný elektrický náboj...

A od toho dne musil jsem na ni dost myslet. Celé měsíce. Konečně jsem zapomínal, – tu spatřil jsem ji znovu; zase na šlechtickém plese.

Rozbouřilo mne to přepodivně; slyšel jsem bušení svého srdce. Dlouho jsem byl jako na trní – až konečně jsem ji požádal o tanec. Omlouval jsem se v duchu: „Je to ode mne, předního šlechtice Germanie, majitele pěti set milionů marek, prvního rádce a miláčka Vilémova, akt velkomyslnosti, noblesy a vznešené kurtoazie, nabídnout tanec potomkyni rodu, před staletími slavného, nyní obskurního, zchudlého, téměř žebráckého,“ jak jsem se právě informoval; „skoro nikdo s ní netančí, každý můj čin pochválí – a ona – jak bude šťastná!“

Ale neprojevila žádnou radost. Jako stroj povstala, jako prkenná tančila. Zcela nezvykle zmatený, mluvil jsem málo a hloupě. Nevím, co to bylo, co mně narkoticky vnikalo do rukou z toho kostnatého těla. Po celou dobu tance očí nepozdvihla a jen dvě tři slova vypravila šedivým, skoro chraptivým hlasem. Když se tanec skončil, stiskl jsem ji pevněji a pronesl jakýsi, tak trochu přioplzlý vtíp. Zlehka mne odstrčila, povznesla oči. A teď nebyly již přikryty hořejšími víčky – otevřely se náhle neuvěřitelně, až byly jako kočičí – právě tak zelené, právě tak divé, dravé, strašidelné. Rty, dříve líně na sobě se válející nebo i pootevřené, těsně se semkly, ostrými se staly jako břitva, nos se zúžil, chřípí silně vystouplo a divoce se zavlnilo... Netrvalo to déle než mihnutí blesku; pak beze slova zas odešla – v mrtvolu opět proměněná fúrie – ke své staré, dost nuzně vypadající gardedámě. Myslím, že jsem byl v tuto chvíli stejně bledý jako ona. Jaké to jen pocity mnou prochvívaly?... Nebylo to mystické tušení hrůzné budoucnosti?... Pravím: neviděl jsem nikdy dříve tváře aspoň přibližně tak strašné a strašidelné

a nikdy bych nebyl uvěřil, že by se mohla vznítit, jako blesk z temného mraku, tvář tak mrtvolně mdlá, jakou jsem rovněž ni dříve ni později neuzřel.

Bylo rozhodnuto. Týden poté šel jsem k jejímu otci požádat o její ruku – – –

Proč jsem to učinil? Nevím; co jediné vím, je to, že z rozumu to nebylo.

Nemiloval jsem ji, je-li totiž láska něčím pěkným a sladkým. Jistě však, bylo-li v mých pocitech něco z tohoto citu, můj odpor k ní byl desetkrát silnější. A jisté je, že jsem tucet žen miloval více, aniž mne napadlo jít s některou před oltář. A přece mne k ní cosi přitahovalo, cosi temného, prapodivného, ďábelského... Ano, ďábel v tom byl, a nikdo jiný! Omámil mne tak, že chvílemi se mně zdála komicky bájným drahokamem, jehož majitel bude se moci považovat za šťastného; že dokonce, k neuvěření! Její štíhlost a bleďost mně tu a tam připadaly až dráždivými! Velká je moc ďábla...

A pak – jsem velmi náchylný k excentričnosti. Myšlenka, že ji, chudou jako kostelní myš, ale haluz staroslavného rodu, z čista jasna, bez bližší známosti, učiním svou chotí, lichotila mé marnivosti. Jakou senzaci to všude způsobí! Budu připadat lidem jako blesk – a nezištný, velkomyslný, ideální. A co asi tomu řekne Jeho Veličenstvo! A jakou radost učiním jejímu ubohému otci! A jí samé! Zvěděl jsem již dříve, že se má u tatínka velmi špatně; bude jistě ve mně vzývat svého spasitele. – Mohl jsem se prasnadno oženit s dívkou nesmírně bohatou; ale potřebuje mých pět set milionů rozmnožení? Vztít si dceru amerického miliardáře, jenž přišel ke svým penězům obchodováním s bagouny? Nepochybuji, že bych dostal i princeznu z královského rodu, spanilou, všemi přednostmi zdobenou; vždyť, nehledě k mému rodu a bohatství, mohu o sobě směle říci, že jsem krasavec, přes některé své vady, např. že měřím jen 150 centimetrů a vážím 45 kilogramů, že

jsem skoro bezzubý, bezvlasý a bezvousý, trochu těž šilhavý a značně pajdavý; ale i slunce má své skvrny.

Šel jsem tedy k jejímu otci, šedesátiletému penzionovanému nadporučíkovi; výš to nedotáhl a již před dávnou dobou byl dán do výslužby; ne proto, že by mu byla chyběla statečnost, inteligence, horlivost: ale nebylo vůbec člověka, s nímž by se byl dovedl snést. Byl svým podivínstvím a divoustvím ve svém okolí přímo slavný. Ó, jak jsem se těšil na dojem, jež naň báječná nabídka udělá! Přesto mi srdce bušilo rozčilením, když jsem klepal na jeho dveře.

Bydlili ve dvou maličkých podkrovních světničkách. Helga nebyla doma; oddychl jsem si, neboť v tu chvíli jsem před ní cítil, nevím proč, hrozný strach. Starý ležel na podlaze, pod hlavou nějakou škatuli; bos, v košili; kouřil dýmku a plival na stěny. Chvíli mne nechal stát, neodpovídaje na můj pozdrav a na mne nehledě; pak se náhle vymrštil tak prudce, že jsem s výkřikem utíkal ke dveřím, myslé, že mne chce uškrtit... Však i obličej jeho byl schopen nahnat strach: tak podivný, divoký, a přece nějak klukovský, potrhlý, a přece čímsi imponující. Oči, černé jako uhly, žhnuly jako uhel řeřavý. Připomněly mně oči dcery, když je posledně pozdvihla, ale jinak nebyla mezi ní a jím podoba žádná.

Představil jsem se mu. Uchopil mne za ramena, zahleděl se mně drahnou dobu do očí, pak mnou beze slova smýkl na židli. Byl jsem polekán, ale ne uražen: vykládal jsem si tuto prudkost a hrubost jako projev nesmírné radosti z tak vznešené návštěvy. A hned, bez úvodu, jak jsem si byl umínil, řekl jsem, sebrav odvalu: „Dovoluju si, pane, požádat vás o ruku slečny Helgy.“

Ale co to jen bylo? Sotva jsem slova ta vyřkl, zatemnilo se mně v očích a v duši, bylo mně, jako bych byl překročil práh brány pekelné, nad níž stojí psáno: „Vy, kteří vstupujete, zanechte veškeré naděje...“

Minutu mlčel a ani sval se mu v tváři nepohnul. Pak zavrčel: „Jsi-li opravdu Sternenhoch, je děvka tvá; nejsi-li, poletíš ze dveří! Legitimuj se!“

Teď teprve cítil jsem se uraženým a jižjiž jsem vstával, abych buď odešel, nebo vlepil hrubiánovi facku. Ale to první jsem neučinil, cítě, jak by mne takové minutové námluvy učinily všude bezmezně směšným; a druhé proto, že jsem se blázna trochu bál. Hodil jsem na stůl svou navštívenku.

„Hm,“ zabručel, „není to sice správná legitimace, ale ze dveří zatím nepoletíš. Tak ty tedy jsi ten hlavní rádce Willyho a jeho milostnice? Nu – vypadáš podle toho, není pochybnosti, lépe se legitimuješ svou tváří než tím papírem. Tak kdy bude veselka?“

„To záleží na obapolné dohodě,“ vykotal jsem, nevěda vůbec, co si mám myslit.

„Čím dříve budu mít z krku to strašidlo, tím líp.“

„Fuj!“ nabyl jsem konečně energie. „Takto mluví otec o své vlastní krvi?“

Starý se rozchechtal – plácl mne na obě ramena, že jsem se div ze židle nesvalil.

„Protože jsi takový hňup, že se chceš stát jejím chotěm a mým zetěm, chci se před tebou trochu rozpovídat. Za svou vlastní krev považovat shnilého netvora? Čert ví, jaký pařez nebo želví samec nebo bahenní duch mou starou oskákál.“

„Fuj, fuj, fuj!“

„Ta byla také takové vyčouhlé, bílé, němé strašidlo. Celé noci chodila po pokojích sem tam – řap, řap, řap... Ještě dnes, 10 roku po svém zdechnutí, přicházívá o půlnoci k mé posteli a šeptá: „Miluj Helgu, dávej pozor na ni, nevíš, co máš.“ Ale já na ni upřeně hledím, vypálím proti ní pistoli, a ona se rozplyne jako pára. Přál jsem si mít, jak se patří, syna, pravého muže, nebo aspoň, z nouze Franta dobrý, hodně jiskrnou holku; a tu máš! Jediný zmetek, kterým mne čarodějnice

obšťastnila, je jako naschvál největší shnilák, jakého jsem dosud viděl! Může tohle být má dcera, má?... No – dokud byla malá, byla jiná – byla divoká, že to i pro mne bylo někdy moc. Ale nikdy jsem ji proto netrestal, chválil jsem ji za to, třeba mne kvůli ní volali vícekrát k úřadům. Teprve když jí bylo deset let, nasekal jsem jí jednou, pořádně, ale ne tak z trestu, jako proto, že jsem dostal na to chuť. A od toho dne se úplně změnila. Všechna její bujnost a veselost pryč! Přestala mluvit a skoro i jíst, všela hlavu – smuteční vrba, chcípala, a čím dál tím víc. Myslím, že mne dříve měla ráda a že, zklamavši se ve mně, zklamala se jaksi v celém světě; nevídáno, kvůli takové hlouposti! Nesáhl jsem pak na ni celá léta, doufaje, že to přejde – ale ne! Bylo to stále horší. Tak jsem si pomyslel: to, co tě do toho přivedlo, snad tě z toho, jak u bláznů nebo u němých bývá, zase vyvede! – a řezal jsem ji od té doby den co den. Marné vše, vadla stále víc, snad jí měkl a měkne mozek. Z ničeho si nic nedělá, všechno je jí vuřt, jako by to byla nějaká ztracená, zatracená duše, která na tento svět nepatří. Jen jednou se snad, chvála Pánu Bohu, trochu vzpamatovala: spatřil jsem ji v noci, jak se s nožem v ruce krade k mému loži; když viděla, že mám otevřené oči a klidně na ni hledím, obrátila se zas a jakoby nic odešla do vedlejší místnosti. Vyskočím, běžím za ní – ona leží a spí. Druhý den jsem se od ní nic nedověděl; a tak nevím dodnes, chtěla-li mne opravdu zamordovat, či byla-li v náměsíčním stavu, či byl-li to můj přízrak, nebo pouhý sen... – Tak je to, mé knížátko pitomé. Chceš ji ještě pořádkem?“

„Především mně netykej!“ zahřměl jsem strašně a z pouhého vzdoru, ač to, co jsem slyšel, plnilo mne děsem a kolísáním, zvolal jsem: „A chci! Jistě je to výtečná bytost, když někdo takový jako vy shledává ji špatnou, vy ukrutníku, který jste ji nelidským trýzněním do stavu tohoto přivedl! Styďte se!“

„Jaká rekovnost v takovém holouběti! Ale ty budeš pravý mužík pro ni. Haha! Jen pozor, pozor – kdoví, co se z ní ještě nevyklube; snad mytický drak, nebo putující mrtvola – možná, že to bude interesantní... Tak, abych už měl od tebe pokoj, běž hned ke knězi, běž, běž!“

A vystrčil mne ze dveří. A já – stydím se dodnes – otázal jsem se dosti pokorně:

„Ale jak si mám vysvětlit, že, ač toužíte po tom, abyste byl dcery zbaven, jednáte s jejím nápadníkem tak, že mám sto chutí nechat všeho jen proto, abych se vyhnul štěstí mít tak příjemného tchána?“

„Jak? Tak, že nic na světě, ani stálé koukání na tu mrchu, nedovede mne přimět k tomu, abych s hadrem, lumpem, hadr-lumpem nejednal, jak se sluší a patří!“

Teď jsem se však doopravdy rozlítil. „Chlape!“ zařval jsem s nečekanou odvahou, „tak mluvíš s prvním mužem říše? Však počkej! Hned zítra bude ti penze odňata, budeš zavřen, v kriminále policajty řezán, až budeš černý! A na ruku vaší dcery už nereflektuju!“

A řítil jsem se ven, temně, ale bouřlivě šťasten, že je celá ta bláznivá věc pochována. Ale sotva jsem se ocitl na schodech, rozběhl se za mnou a strašnou silou mne vtáhl nazpět. Poděšen, obáváje se nejhoršího, neodporoval jsem ani tomu zřejmému šilenci. Ale byl jako vyměněn a zakvílel:

„Ó, Vaše Jasnosti, neračte se horšit, měl jsem od doby, co jste ke mně ráčil vstoupit, nervový záchvat, ducha zatemňující. Tisíc ďáblů!“ zařval a udeřil se pěsti přes ústa – ale hned zas kvílel dále: „Ctím Vaši Jasnost nanejvýš, výsost ducha ozařuje vaši tvář – fuj! Jsem neskonale šťasten, že jste mně, žebrákovi, červovi, nehodnému na vás pohlédnout, učinil tak úžasnou nabídku! Promiňte milostivě!“

„No, no, no,“ hekal jsem, polo uchlácholen, polo se boje, že by má nesmiřitelnost mohla přivodit výbuch šílenství.

„Že trváte na své nabídce, že ano?“ škemral se sepjatýma rukama.

„No, no – – pročpak by ne – – bude to ovšem záviset na vašem chování –“

„Ó, to bude teď stále bezvadné! Jsem šťasten, Jasnosti!“

„Ale což nemiluje-li mne Helga?“ řekl jsem, jen abych něco řekl, snaže se vykroutit ruce z kleští jeho pěstí, jimiž mne opět uchopil.

„Tak bude milovat jiné, buď bez starosti – – ale co jsem to zase řekl, já nešťastník, zas ten záchvat... Která žena by vás nemilovala?“

„Ale co když přece jen nebude souhlasit?“

„Tak ji mé důtky naučí rozumu.“

„Fuj! Myslíte, že bych chtěl ženu, která by si mne vzala z přinucení?“

„Rozumí se! Ale ona vás jistě již miluje, jakpak by ne! Důtek nebude třeba, slibuji to! Račte nám, Jasnosti, zachovat svou přízeň – vždyť to bude pro mr – – pro ni náramně štěstí! Její blbost se v nejvyšších kruzích ztratí, mezi vámi hňupy bude se možná vyjímat dokonce dobře, – ale, pardon, pardon!“

„Dost!“ řekl jsem rychle. „Promluvte s ní a oznamte mně písemně její odpověď! Adieu!“

Doprovázely mne jeho nejhlubší poklony. Sotva zavřel za sebou dveře, zaznělo hřmotné odplivnutí. První okamžiky jsem byl v chaotickém stavu, ale hned poté povstalo ve mně nejpevnější rozhodnutí, že celé věci nechám. To mne zalilo slastí, ač současně jsem hořel hanbou nad celým svým husarským, bláznivým kouskem. Ale příšerný osud chtěl, abych na ulici, několik kroků od domu, potkal Helgu a aby na mne pohlédla očima široce rozevřenýma, ohromnýma, strašnýma, nepopsatelnýma. Leknutí i tajemná hrůza div mne nepovalily; mráz mnou chvěl, zatemnil se mně zrak, ani jsem ji nepozdravil...

Toto setkání rozhodlo. Ďábelská tenata stáhla se nade mnou neroztržitelně. Nebylo už odporu. Dnem a nocí strašily mne satanské oči; cítil jsem, že by mne uvrhly v šílenství, kdybych jim nevzal jejich moc tím, že je nazvu svými. Kolísal jsem sice ještě týden, ale bylo mi jasné, jak je to směšné, bezmocné.

Odpověděl jsem na dopis starochův, velmi pokorný, došlý mne hned následující den po mé návštěvě, a oznamující, že Helga bez výhrady souhlasí – odpověděl jsem – –

Za měsíc byla mou chotí.

• • •

Jako obětní jehně šla k oltáři; docela tak asi jako loutka, s kterou si hrají děvčátka, počínala si ve svatební noci – – a já, já jako idiot... nechci, nemohu, nesmím to líčit – –

Příštího jitra, když jsem se rozpomněl, měl jsem chuť vzít si život, z hanby, že jsem to udělal... „Snad se změní teď, když je ženou, jak to obyčejně u žen bývá,“ řekl jsem si; ale naopak stávala se teď, možno-li, ještě malátnější, mrtvolnější, hnusnější... Netázána, vůbec nepromluvila, otázána, odpovídala, ale jen tu a tam, jednoslabičně. Želva se nešoupá pomaleji; pohled její nikdo neviděl. Služebnictvu ovšem neporoučela; jako hadrářka chodila oblečena. Zábav se účastnila jen pak, poručil-li jsem jí to; ale v tom případě poslouchala lépe než každé hodiny. Avšak ta reprezentace!... „Sternenhošíčku,“ řekl mně Willy, „ty napodobíš knížete Stavrogina, který, aby budil furore, pojal za ženu slabomyslnou a hrbatou, jak jsem se dočetl v jednom blbém románě od Dostojevského.“ „Ochlastičku,“ pravil mně korunní princ, „nevzal sis za ženu ten dřevěný ženský automat, tu – jak se jmenuje – je m'én fiche, z Hoffmannových povídek?“ Ale jeden známý básník, kterého Willy přijal kdysi v audienci a vzápětí vyexpedoval ven kopanci do řitě, pravil mi nadšeně: „Lidé zaměňují příliš často spánek a bdění, božské odpočívání